

A honvédségi könyvtárosok középfokú képzése

A „Könyvtáros” 1972. évi 3. számában *Füleki Mihály* „A Magyar Néphadsereg közművelődési könyvtárai” című cikkében olvashatjuk: „A könyvtárosok képzettsége és szakképzettsége sok esetben komoly kívánnivalót hagy maga után...” Ezt a megállapítást megerősítette egy 1973-ban végzett, a hadsereg valamennyi közművelődési könyvtárára kiterjedő felmérés is, amely a következtetések levonása után alapvetően fontos teendőnek jelölte meg az állandó szakmai képzést, illetve továbbképzést.

Ennek nyomán két évvel ezelőtt a Könyvtártudományi és Módszertani Központ oktatási osztályának és a Magyar Néphadsereg Központi Könyvtárának szervezésében fontos vállalkozás indult: a hadsereg közművelődési könyvtárosainak első középfokú könyvtárosképző tanfolyama. Öt féléven keresztül, 1975 júliusáig a levelező tagozaton 31 könyvtáros számára nyílt meg a lehetőség, hogy elsajátítsa a középfokú könyvtárosi szakmai ismereteket. A felvett hallgatók többsége több éves honvédségi könyvtárosi gyakorlattal rendelkezett.

Most, a számvetés napjaiban úgy érezzük, hogy *felbecsülhetetlen jelentőségű* volt ez a szakmai képzés, melynek eredményei minden bizonnyal a következő évek gyakorlatában fognak megmutatkozni. A tanfolyam során a magas színvonalú, a korszerű közművelődési könyvtárral kapcsolatos tudnivalók, az elméleti és gyakorlati ismeretek bőséges tárháza nyílt meg a hallgatók előtt.

A hadsereg közművelődési könyvtárai ma még elszigetelt könyvtári szervezetben dolgoznak. Ez a sok gond mellett azt is jelenti, hogy hiányzik a könyvtárosi munka egyik legfontosabb tényezője: a szakmai „műhelyközösség”. Rendkívül elenyésző azoknak a könyvtáraknak a száma, amelyekben egynél több munkatárs dolgozik, tehát hiányzik az állandó véleménycsere, a naponként megújuló szakmai fejlődés lehetősége, *a közösség kohéziós*, éltető, előre vivő ereje. Nagyobb csoportok szakmai jellegű találkozóira évenként általában egy-két alkalommal kerül sor.

Ezért is volt annyira fontos a tanfolyam. Akik részt vettek rajta (még a gyen-

A honvédségi könyvtárosok első középfokú szaktanfolyamának hallgatói

Az egyik hallgató az államvizsga-bizottság előtt (Németi Pálné felvételei)

gébb eredményt elérők is) lelkesedéssel, örömmel, *kiemelkedő hivatástudattal tanultak*. A polgári terület könyvtárosi tanfolyamai és e tanfolyam között nem a reprodukálás szintjében kell keresnünk az eltérést, a minőségileg magasabbat. Nem is a tananyag, az előadók, tehát a lényegi, a tartalmi tényezőkben — hiszen nem azok különböztek egymástól —, hanem a tanfolyam teremtette közösség kedvet, energiát megsokszorozó erejében, a szakmai kapcsolatteremtés két és fél éven keresztül fennálló lehetőségének mással nem pótolható tényében. Különösebben nem szükséges hangsúlyoznunk, hogy az egymástól elszigetelten tevékenykedő, s a munkahely sajátos adottságaiból következő egyéb gondok miatt is a polgári terület könyvtáraival, munkájával csak alkalmilag és esetlegesen kapcsolatba kerülő könyvtárosnók számára mit jelentett ez.

A tanfolyam lebonyolítására öt féleven keresztül — félevenként 3×6 nap időtartamban — Budapesten, a Magyar Néphadsereg központi klubjában és a Könyvtár-tudományi és Módszertani Központban került sor. A tantárgyakat a KMK oktatási osztályával közösen kialakított tematika alapján — melyet előzetesen az MM könyvtárügyi osztálya és a Honvédelmi Minisztérium politikai főcsoportfőnöksége hagyott jóvá — elsősorban a KMK munkatársai oktatták. A szakmai tantárgyakon, valamint a dialektikus és történelmi materializmuson kívül művelődésszociológiát is tanultak a hallgatók, és megismerkedtek az MSZMP művelődéspolitikai irányelveivel is.

Mivel a hadseregben folyó politikai nevelőmunka szerves részét képezi a könyvtárak munkája, igen nagy jelentőségük volt ezeknek a tárgyaknak, hiszen *a könyvtárak társadalomtudományi tájékoztatói funkciója* a könyvtáros állománygyarapító gyakorlatára épül, ezt pedig erősen befolyásolja az elméleti felkészültség. A tanfolyam hallgatói az orosz nyelvet tanulták. A gépirás igen magas óraszámot kapott. A könyvtári címeírás és osztályozás szabályaival alaposan és igen eredményesen ismerkedtek meg a hallgatók. Nagyon hasznos és látókörtágító volt a magyar és világirodalom tantárgy, amely színesítette a szaktárgyakkal való „birkózást” is.

A könyvtárak — közöttük a közművelődési könyvtárak is — *az egész társadalom művelődésének alapintézményei*. Ennek az elvnek széles körű elfogadtatásáért a polgári terület és a hadsereg népművelőinek: pedagógusoknak, könyvtárosoknak, de a hivatásos tisztii állomány e területen dolgozó tagjainak is hosszú, szívós harcot kell folytatniuk. A megindult folyamat, reméljük, megizmosodik és néhány év múlva

a könyvtárak súlyuknak, szerepüknek megfelelő elismerést kapnak. Évről évre nő azoknak a száma, akik a könyvtárosi munkát megalapozott pedagógiai, pszichológiai, népművelői, könyvtárszakmai ismeretekkel *felsőfokon* felvértetve, a polgári közművelés bevált jó módszereit, eredményeit a hadsereg közművelődési gyakorlatába *átültetve* végzik. Gondoljuk csak meg, hogy az iskolapadból, a szülői házból éppen csak kikerülő fiatal ember számára milyen óriási jelentőségű szerepet tölt be egy korszerűen, ízlésesen, tartalmasan felszerelt könyvtár vagy ifjúsági klub, milyen fontos regenerálódási tényező a nehéz, tetet-jellemet edző kiképzés, munka után! S természetesen ezek az intézmények csak akkor tölthetik be szerepüket, ha a bennük dolgozó könyvtáros jól végzi munkáját. Ennek tartalmasabbá tételéhez kívánt hozzájárulni ez a *tudást mélyítő, ízlést csiszoló, szakmai öntudatot erősítő tanfolyam* is. Mert azt se feledjük el: az általános iskolai végzettségű, a jövő munkásosztályát képező fiataloktól kezdve az egyetemi előfelvételiket népes táborig, a továbbképzésekre behívott mérnök, orvos és egyéb értelmiségi olvasóktól a hivatásos tiszti állomány tagjaiig és családtagjaiig, valamint a polgári alkalmazottakig milyen *széles olvasóréteg ellátásáról*, olvasói igényeinek differenciált kielégítéséről kell gondoskodniuk a honvédségi könyvtárosoknak.

Az állami vizsgabizottság tagjai megnyugtatónak és kielégítőnek tartották a képesítővizsga eredményeit, elismerték az osztályzatok mögött meghúzódó becsületes, szorgalmas munkát. A szakdolgozatok is erről tanúskodnak, a hallgatók 65%-a jó és jeles eredménnyel tett eleget kötelezettségének, a feldolgozott témák rendkívül változatosak, érdekesek voltak. Illusztrálásképp íme néhány: *Olvasóportrék; Az értékes irodalom befogadása a lektürolvasó katonafiatalknál; A honvédségi könyvtár mint tájékoztatósi intézmény; Mi jellemzi a katonafiatalt olvasókat?* Az eredmények arról is tanúskodnak, hogy a végzett hallgatók többsége megfelelő szakmai irányítással önálló, elmélyült munkára is alkalmas.

A szakdolgozatok elsősorban a gyakorlati tapasztalatokra támaszkodnak, de alapos bibliográfiai tanulmányokról is tanúskodnak. Legfőbb erényük talán mégis az, hogy szinte *sugározzák az ügyszeretetet*, a könyvtári munka tartalmasabbá tételének vágyát! (Megjegyezzük, hogy a Magyar Néphadsereg Politikai Nevelőmunka Anyagi és Módszertani Központja által szerkesztett *Közművelődés a hadseregben* című módszertani periodika, valamint a *Könyvtáros* a legjobbabból részleteket ad közre.)

Végezetül néhány gondolat a tanfolyam egyéb vonatkozásairól. Elismerésre méltó az a rendkívül komoly segítőkészség, amelyet a Honvédelmi Minisztérium kulturális osztálya, az MN Módszertani Központjának parancsnoka, az MNKK (központi klub) parancsnoksága, valamint a helyi parancsnokok tanúsítottak. A tanfolyam idején a hallgatók központilag kaptak szállodai elhelyezést és költségtérítést, útiköltségtérítést, napidíjat, valamint fizetett szabadságot.

A tanfolyam a hallgatóknak teljesen ingyenes volt, a tankönyvek és a szükséges egyéb eszközök is központi juttatásból származtak. A jó eredményekhez nagy mértékben hozzájárult az engedélyezett vizsga-szabadság, amely lehetővé tette az alapos felkészülést.

A tanfolyam nemcsak szakmai képzést adott, hanem kulturálódási lehetőséget is teremtett a résztvevők számára. Rendszeresen színházba, irodalmi estekre, néhány-szor múzeumba, több ízben könyvtárlátogatásra is elvittük a hallgatókat. (Ezt fontos kiemelni azért is, mert a 31 végzett hallgató többsége 2—3 gyerekes családanya, akinek ezek a programok valóban ritka kikapcsolódási-szórakozási lehetőséget is nyújtottak.)

Tanulmányi kirándulást szerveztünk az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központba, az Országgyűlési Könyvtárba, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központjába. Rendkívül hasznos volt az is, hogy a Könyvtártudományi és Módszertani Központ könyvtárával — a „Könyvtári tájékoztatás” tantárgy keretében — az elméleti ismeretekkel párhuzamos gyakorlati foglalkozásokon alaposan megismerkedhettek.

Az utolsó konzultáció alkalmával autóbuzos kiránduláson, kitűnő idegenvezető kalauzolásával megismerték a könyvtárosok Budapest szépségeit, irodalmi és művészeti emlékeit. A honvédségi könyvtárosok módszertani segítséget, elindítást is kaptak a saját területükön végzendő helyismereti munkához.

A jövőben szeretnénk ezt a közösséget a lehetőségekhez képest együtt tartani. Rájuk alapítjuk elsősorban azt a szakmai „tanácsadó” testületet, amely a hadsereg közművelődési könyvtáraiban folytatandó kísérletezést ösztönözné, és a módszertani munkában a „visszacsatolás” lehetőségét megteremtené.

Farkas Jánosné